

Ifous yttrande över Skolverkets förslag till reviderad läroplan för förskolan

Diarienummer: 2017:783

Inledning

Ifous, Innovation forskning och utveckling i skola och förskola, är ett fristående forskningsinstitut som identifierar behov av, driver och sprider forskning och utveckling utgående från skolprofessionernas behov. För närvarande driver Ifous sju FoU-program där totalt nästan tusen förskollärare, lärare, förskolechefer, rektorer och skolchefer arbetar tillsammans med forskare för att utveckla skolverksamheten.

Under åren 2013 till 2017 drev Ifous FoU-programmet *Små barns lärande* i samarbete med Linnéuniversitet där förskolor hos tolv olika skolhuvudmän deltog. I programmet fokuserades på frågor som rör dokumentation av barns förändrade kunnande i förhållande till läroplanens mål. 2016 startade ytterligare ett FoU-program med fokus på den pedagogiska verksamheten för yngre barn: *Undervisning i förskolan*. Denna gång i samarbete med Malmö universitet och med förskolor hos 10 medverkande skolhuvudmän. I det programmet fokuseras undervisningsbegreppet. Vad innebär egentligen undervisning i förskolan och hur kan lärare i förskolan utveckla sin undervisning så att den anpassas till små barns förutsättningar och lärvillkor? Programmet pågår fram t.o.m. våren 2019. Då intresset för dessa frågor är mycket stort startar Ifous ytterligare ett FoU-program i januari 2018 med namnet *Flerstämmig undervisning i förskolan*. Även detta program drivs i samarbete med Malmö universitet och förskolor hos åtta skolhuvudmän kommer att delta under en treårsperiod. I programmet fördjupas frågorna kring vad som kännetecknar undervisning i förskolan.

Ifous remissvar utgår från de erfarenheter som framkommit under planering och genomförande av dessa tre FoU-program. Våra synpunkter berör de förslag som kan relateras till dessa erfarenheter. Det gäller framförallt de föreslagna skrivningarna kring förskolans uppdrag, undervisning och lärande samt uppföljning och utvärdering.

Sammanfattning av Ifous synpunkter

Ifous välkomnar en reviderad läroplan för förskolan och instämmer i flera av förslagen som vi uppfattar kommer att medföra förtydliganden. Det finns dock några aspekter där vi inte anser att förslagen fullt ut svarar mot uppdraget från regeringen:

- Undervisning måste omnämnas i kap. 1 så att det tydligt framgår att undervisningen är en del av förskolans uppdrag.
- Definitionen av undervisningsbegreppet behöver förtydligas.
- Relationen mellan begreppen utbildning och undervisning behöver förtydligas.
- Förskollärarens ansvar för undervisning och uppföljning av barns lärande bör tydligare skrivas fram.

1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Förskolans uppdrag

Förskolans uppdrag har successivt förändrats från att ha haft fokus på att ge barn en trygg omsorg för att göra det möjligt för föräldrars förvärvsarbete till att vara en pedagogisk verksamhet som stimulerar barns lärande och utveckling för barnens egen skull. Förskolans pedagogiska uppdrag har förstärkts och i dag är förskolan det första steget i utbildningssystemet. I 2010 år skollag manifesterades det särskilt tydligt då förskolan blev en egen skolform. Detta har naturligtvis inneburit en omställning för de verksamma i förskoleverksamheten. Skolinspektionen slog i sin kvalitetsgranskning från 2016 fast att det finns betydande olikheter i hur förskolor tar sig an det pedagogiska uppdraget. I samma granskning konstaterades också att det finns en ambivalens bland förskollärare till begreppet undervisning.

I Skolverkets förslag till skrivningar under rubriken Förskolans uppdrag saknas begreppet undervisning. Det är Ifous uppfattning att det i en ny reviderad läroplan för förskolan måste framgå att undervisningen är en betydande del av förskolans pedagogiska uppdrag och att syftet med undervisningen är progression i barns lärande. Detta är viktigt för att inte riskera att undervisningen ses som något som står i kontrast mot helhetssynen eller sker på bekostnad av barnens rätt till lek och skapande.

Omsorg, utveckling och lärande

Erfarenheterna från Ifous FoU-program visar att många verksamma i förskolan tycker att det är svårt att veta vad som menas med undervisning i en förskolekontext eftersom styrdokumentet här inte ger någon vägledning. Vi menar därför att undervisningsbegreppet ytterligare bör förtydligas i detta avsnitt. Vi saknar ett fördjupat resonemang kring relationen mellan undervisning som en målstyrd process i förhållande till läroplanens mål, och lärande som något som pågår hos barn hela tiden. Viktigt är också att framhålla att undervisning är något som ska ske under förskollärarens professionella ledning. Detta för att stödja förskollärarens yrkesroll. Det skulle också underlätta om begreppet undervisning förtydligades i förhållande till begreppet utbildning. Vi saknar också skrivningar som anknyter till syftet med undervisningen och som är kärnan i det pedagogiska uppdraget nämligen en utvecklingsprogression och ett förändrat kunnande hos barnen.

2. Mål och riktlinjer

2.2 Omsorg, utveckling och lärande

Undervisning bör omnämnas i det inledande avsnittet under denna rubrik.

2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling

Ifous instämmer i skrivningarna som betonar vikten av att kontinuerligt och systematiskt följa upp och utvärdera utbildningen och analysera resultaten. Det bör dock tydligare framgå att även undervisningen ska följas upp och utvärderas med fokus på progressionen i barns lärande. Det bör stå redan i det inledande avsnittet och ingå i riktlinjerna för förskollärarens ansvar.

2.7 Undervisning

I enlighet med det som sägs ovan bör avsnittet 2.7 Undervisning komma före avsnittet Uppföljning, utvärdering och utveckling. Av riktlinjerna bör framgå att undervisning är förskollärarens ansvar.

Stockholm den 31 januari 2018

Marie-Hélène Ahnborg
Vd Ifous